

Kartka z kalendarza

2024-03-20

Autor: IAR/D.Panek/dok.

20 marca - Światowy Dzień Ziemi.

20 marca - Międzynarodowy Dzień Astrologii.

20 marca - Międzynarodowy Dzień Frankofonii.

20 marca - Dzień Języka Francuskiego.

20 marca - Światowy Dzień Zdrowia Jamy Ustnej.

20 marca - Międzynarodowy Dzień Bez Mięsa.

20 marca - Dzień Języka Francuskiego w ONZ.

20 marca - Światowy Dzień Wróbla.

1239 - W Salerno zmarł Hermann von Salza, od 1210 roku wielki mistrz zakonu krzyżackiego, uważany za jego właściwego twórcę. Urodził się około 1179 roku. 785. rocznica.

1241 - Książę opolsko-raciborski Mieszko II Otyły pokonał w bitwie pod Raciborzem oddziały mongolskie, które próbowały przepłynąć się na lewy brzeg Odry. W walce poległo około 400 Mongołów. Mieszko wzmocnił załogę w grodzie i z pozostałą częścią żołnierzy ruszył do Legnicy, gdzie książę wrocławski Henryk II Pobożny wyznaczył miejsce zbiórki sił chrześcijańskich.

1440 - Na zamku w Trokach, pod Wilnem, został zamordowany wielki książę litewski Zygmunt Kiejstutowicz. Zamordowali go zwolennicy Świdrygiełły, jego stryjecznego brata, najmłodszego brata króla Władysława II Jagiełły. W latach 1432-1439 na Litwie trwała wojna domowa. Świdrygiełło w walce przeciwko nowemu wielkiemu księciu litewskiemu Zygmuntowi Kiejstutowiczowi opierał się na żywiole ruskim. Zygmunta z kolei popierała tylko etniczna katolicka Litwa. Według Jana Długosza Zygmunt został zamordowany z powodu okrutnego prześladowania swoich przeciwników. Zygmunt Kiejstutowicz urodził się około 1365 roku. Po śmierci Zygmunta rządy na Litwie, jako wielki książę litewski sprawował Kazimierz Jagiellończyk, najmłodszy, trzeci syn Władysława Jagiełły.

1568 - W Tapiewie koło Królewca zmarł Albrecht Hohenzollern, ostatni wielki mistrz zakonu krzyżackiego przed sekularyzacją państwa zakonnego, w latach 1511-1525. Wystąpił z niego razem ze znaczną liczbą innych rycerzy, co praktycznie zakończyło działalność zakonu w Prusach. 10 kwietnia 1525 złożył hołd lenny królowi Polski Zygmuntowi Staremu w Krakowie i od tego czasu, aż do śmierci w 1568 roku sprawował władzę książęcą w dawnym państwie zakonnym przemianowanym na Prusy Książęce. W 1525 roku został głową pierwszego protestanckiego państwa, którego oficjalnie panującym wyznaniem był luteranizm. Urodził się 17 maja 1490 roku.

1600 - Na rynku w Linköping ścięto podczas publicznej egzekucji pięciu szwedzkich stronników Zygmunta III Wazy. Czterej członkowie szwedzkiej Rady Królestwa oraz jeden z dowódców wojsk wiernych królowi zostali skazani przez specjalny trybunał powołany przez regenta Szwecji księcia Karola Sudermańskiego. On sam był oskarżycielem i zarzucił im zdradę państwa oraz sprowadzenia obcych wojsk na teren kraju. Proces i egzekucja stronników Zygmunta III Wazy uważane są za jedną z największych zbrodni sądowych w dziejach Szwecji.

1673 - Zmarł Augustyn Kordecki, właściwie Klemens Kordecki, zakonnik, prezbiter, przeor klasztoru paulinów na Jasnej Górze. Był dowódcą obrony klasztoru podczas jego oblężenia w czasie potopu szwedzkiego. Urodził się 16 listopada 1603 roku.

1700 - Urodził się Benedykt Chmielowski, duchowny, autor modlitewników i pierwszej znanej polskiej encyklopedii "Nowe Ateny", zawierającej anegdoty, ciekawostki oraz bezkrytycznie powtórzone legendy i zmyślenia. Był ponadto autorem herbarza "Zbiór krótki herbów polskich". Zmarł 7 kwietnia 1763 roku.

1731 - Trzęsienie ziemi we włoskiej Foggii zabiło około dwóch tysięcy osób.

1770 - Urodził się Johann Christian Friedrich Hölderlin, niemiecki poeta, uznawany za jednego z prekursorów klasyki weimarskiej oraz romantyzmu. W Polsce po 1970 roku wydano między innymi jego powieść epistolarną "Hyperion" oraz tomy jego poezji: "Fale nieba", "Nocny wędrowiec", "Co się ostaje, ustanawiają poeci". Zmarł 7 czerwca 1843 roku.

1775 - W Warszawie rozpoczęła działalność drukarnia francuskiego drukarza Piotra Dufoura. Drukarnia koncentrowała się na wydawaniu publikacji związanych z obradami sejmowymi. Wydawała też utwory sceniczne i beletrystykę. Między 6 października 1788 roku a 8 sierpnia 1792, w związku z obradami Sejmu Wielkiego, drukarnia Dufoura publikowała dokumenty dotyczące Konstytucji 3 Maja.

1786 - Król Gustaw III założył Akademię Szwedzką, instytucję kulturalną i naukową, której głównym zadaniem jest dbanie o rozwój literatury i języka szwedzkiego. Akademia składa się z 18 członków wybieranych dożywotnio. Król powołał pierwszych jej 13 członków, między innymi poetę Johana Henrica Kellgrena, a także Johana Gabriela Oxenstierne, którzy wybrali kolejnych pięciu akademików. Według zaleceń króla do Akademii mieli należeć pisarze, uczeni i "panowie", czyli szlachta, jednak w samej instytucji między jej członkami miała panować całkowita równość. Motto Akademii brzmi: "Geniusz i smak". Od 1901 roku Akademia Szwedzka przyznaje Literacką Nagrodę Nobla.

1805 - Urodził się Józef Gacki, duchowny i historyk ziemi radomskiej, proboszcz Jedlni. Jest autorem między innymi monografii o "Benedyktyńskim klasztorze Świętego Krzyża na Łysej Górze", "Nowym Radomiu i jego Farze" oraz "O rodzinie Jana Kochanowskiego". Zmarł 21 listopada 1876 roku.

1815 - Napoleon Bonaparte po ucieczce z Elby na czele wielotysięcznej armii wkroczył do Paryża owacyjnie witany przez Francuzów. Pokonany w bitwie pod Waterloo przez wojska Wielkiej Brytanii i Prus Napoleon abdykował 22 czerwca 1815 roku. Zmarł na zesłaniu 5 maja 1821 roku na Wyspie Świętej Heleny.

1820 - Urodził się Aleksander Płonczyński, malarz, pejzażysta, rysownik, pedagog, uczestnik powstania krakowskiego i wiosny ludów. Jest autorem między innymi obrazów: "Droga do Kościelisk", "Ogród przy klinice na Wesołej", "Pejzaż z Czernej" i "Ruiny zamku w Tęczynku". Zmarł 12 lipca 1858 roku.

1840 - Urodził się Franciszek Mertens, znany też jako Franz Mertens, polsko-austriacki matematyk, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego. Jego nazwisko nosi kilka twierdzeń z teorii liczb, w tym twierdzenie o mnożeniu szeregów. Zmarł 5 marca 1927 roku.

1846 - Urodził się Giulio Bizzozero, włoski lekarz, pamiętany jako jeden z odkrywców bakterii znanej dziś jako "Helicobacter pylori". Był jednym z pionierów histologii i stosowania mikroskopii w medycynie. Przypisuje się mu również odkrycie roli płytek krwi, dawniej nazywanych płytkami "Bizzozera". Zmarł 8 kwietnia 1901 roku.

1848 - Początek Wiosny Ludów na ziemiach polskich, czyli Powstania Wielkopolskiego, skierowanego przeciw Prusom. W Poznaniu polscy działacze ziemianscy utworzyli Komitet Narodowy Polski. Miał pełnić rolę legalnej organizacji reprezentującej interesy polskie w negocjacjach z dworem pruskim. Jego siedzibą był poznański Hotel Bazar. Od króla Fryderyka Wilhelma IV domagano się bezskutecznie przyznania zagarniętym w latach 1772-1795 ziemiom polskim niepodległości, a następnie autonomii Wielkiego Księstwa Poznańskiego. 30 kwietnia Komitet podjął decyzję o samorozwiązaniu. Powstanie zakończyło się kapitulacją pod Bardem 9 maja.

1859 - Na scenie warszawskiego Teatru Wielkiego wystawiona została pierwsza operetka w historii polskiego teatru. Było to "Małżeństwo przy latarniach" Jakuba Offenbacha w reżyserii Leopolda Matuszyńskiego. Prapremiera odbyła się w Paryżu 10 października 1857. 165. rocznica.

1860 - Urodziła się Maria Gażycz, malarka, zakonnica Zgromadzenia Sióstr Najświętszej Rodziny z Nazaretu (norbertanki). W roku 1878 wystawiała swoje obrazy w warszawskiej "Zachęcie". Po wstąpieniu do zakonu swoje obrazy podpisywała "Siostra Pawła z Nazaretu". Jest autorką między innymi: "Autoportretu z paletą", "Pani ubranej na bal" oraz "Orientalnego piękna". Zmarła 13 września 1935 roku.

1875 - Urodził się Bolesław Hryniewiecki, botanik, profesor uniwersytetów w Dorpacie, Odessie, Warszawie, działacz ochrony przyrody. Współzałożyciel Ligi Ochrony Przyrody i współorganizator Rady Ochrony Przyrody. Zmarł 13 lutego 1963 roku.

1875 - Zmarł January Suchodolski, malarz batalista, współorganizator Muzeum Sztuk Pięknych w Warszawie. Popularność przyniosły mu obrazy historyczno-batalistyczne "Bitwa pod Samosierrą" oraz "Przejście Napoleona przez Berezynę". Urodził się 19 września 1797 roku.

1883 - W Paryżu podpisano Międzynarodową Konwencję o Ochronie Własności Przemysłowej. Pierwszą międzynarodową umową patentową zawarli przedstawiciele 11 państw założycielskich. Polska przystąpiła do konwencji 11 listopada 1919 roku. Obecnie do konwencji paryskiej należy 177 państw.

1894 - Zmarł Lajos Kossuth, przywódca węgierskiej rewolucji 1848 roku, której celem było uniezależnienie się od Austrii. Urodził się 19 września 1802 roku. 130. rocznica.

1895 - Urodził się August Emil Fieldorf, generał, legionista, komendant Kedywu Komendy Głównej Armii Krajowej, zastępca ostatniego komendanta AK generała Leopolda Okulickiego. Aresztowany przez sowieckie NKWD, internowany, po powrocie do Polski ponownie aresztowany i skazany na śmierć. Został stracony 24 lutego 1953 roku. Pośmiertnie zrehabilitowany w marcu 1989 roku.

1908 - Władze niemieckie wydały ustawę o przymusowym wywłaszczaniu Polaków decyzją Komisji Kolonizacyjnej.

1910 - Zmarł Nadar, właściwie Gaspard-Félix Tournachon, francuski fotograf, dziennikarz, rysownik, karykaturzysta. Jest autorem portretów fotograficznych wielu sławnych postaci, między innymi: Victora Hugo, George Sanda, Juliusza Verne'a, Hectora Berlioza, Gioacchino Rossiniego, Giuseppe Verdiego i Édouarda Maneta. Nadar, jako pierwszy fotograf na świecie wykonał zdjęcia z lotu ptaka - było to zdjęcie Paryża, wykonane z balonu. Urodził się 6 kwietnia 1820 roku.

1911 - Urodził się Alfonso García Robles, meksykański polityk i dyplomata. Brał udział w konferencji założycielskiej ONZ w San Francisco w 1945 roku. Od 1964 roku przewodniczył komisji przygotowującej traktat o utworzeniu w Ameryce Łacińskiej strefy bezatomowej. W latach 1971-1975 stały przedstawiciel Meksyku przy ONZ, w 1977 roku przedstawiciel Meksyku na Konferencję Rozbrojeniową w Genewie. Za działalność na rzecz rozbrojenia został uhonorowany pokojową nagrodą Nobla w 1982 roku, razem ze Szwedką Alvą Myrdal. Zmarł 2 września 1991 roku.

1914 - Premiera filmu "Fatalna godzina". Jest znany również pod alternatywnym tytułem "Doktor Murski". Główne role zagrali: Jerzy Leszczyński, Halina Starska i Józef Zieliński. Film nie zachował się do dnia dzisiejszego. 110. rocznica.

1912 - Urodził się Janusz Paluszkiewicz, aktor, związany z teatrami warszawskimi, a przez wiele lat z radiową powieścią "W Jezioranach". Występował również w filmach: "Pokolenie", "Krzyżacy", "Przerwany lot", "Awans", "Ballada o Januszu", "Mąż swojej żony" oraz w serialu telewizyjnym "Czterej pancerni i pies". Zmarł 19 lutego 1990 roku.

1915 - Urodził się Światosław Richter, rosyjski pianista, światowej sławy wirtuoz o znakomitej technice i wszechstronnym repertuarze. Pomysłodawca i pierwszy dyrektor międzynarodowego festiwalu muzyki "Wieczory grudniowe" odbywającego się od 1981 roku w Muzeum Puszkina w Moskwie. Zmarł 1 sierpnia 1997 roku.

1916 - Albert Einstein ogłosił ogólną teorię względności. Teoria zbudowana jest na podstawowym fakcie eksperymentalnym, iż masa "bezwładna" i "grawitacyjna" są nieodróżnialne. Fakt ten jest kluczowy, podobnie jak kluczowym do sformułowania szczególnej teorii grawitacji. Teoria ta uogólnia szczególną teorię względności obowiązującą dla inercjalnych układów odniesienia na dowolne, także nieinercjalne, układy odniesienia. Korzysta ona z metod rachunku tensorowego, geometrii nieeuklidesowej, teorii przestrzeni Riemanna.

1920 - Urodził się Eric Rohmer, właściwie Jean-Marie Maurice Schérer, francuski reżyser filmowy i teatralny, scenarzysta, pisarz, krytyk i teoretyk filmu. Autor między innymi filmów: "Kolekcjonerka", "Moja noc u Maud", "Markiza", "Paulina na plaży" i "Zielony promień". Zmarł 11 stycznia 2010 roku.

1920 - Zmarł Kazimierz Chłędowski, pisarz, badacz kultury, satyryk. Napisał między innymi powieści: "Skrupuły", "Ella" i "Zwierciadło głupstwa". Urodził się 23 lutego 1843 roku.

1921 - W 22 powiatach Górnego Śląska przeprowadzono plebiscyt, którego wyniki miały określić przynależność tych ziem i wpłynąć na ostateczne ustalenie granicy między Polską a Niemcami. Wyniki plebiscytu okazały się niezbyt korzystne dla Polski, za którą głosowało około 40 procent, a za Niemcami około 60 procent uczestników plebiscytu. W głosowaniu uczestniczyło milion 186 tysięcy osób, w tym ponad 192 tysiące emigrantów niemieckich przywiezionych na czas plebiscytu na Górny Śląsk. Frekwencja była więc prawie stuprocentowa - głosowało około 98 procent uprawnionych.

1925 - Urodził się David Warren, australijski inżynier, wynalazca w 1958 roku tak zwanej "czarnej skrzynki", czyli rejestratora parametrów lotu i głosów załogi w kokpicie samolotu. Zmarł 19 lipca 2010 roku.

1925 - Urodził się Yukio Kudo, japoński poeta, eseista, publicysta, tłumacz literatury polskiej, rosyjskiej, serbskiej, jidisz i francuskiej. Przetłumaczył na japoński "Pornografię" Witolda Gombrowicza, "Pierwszy krok w chmurach" Marka Hłaski, "Zniewolony umysł" Czesława Miłosza, "Pana Tadeusza" Adama Mickiewicza, "Imperium" Ryszarda Kapuścińskiego. Był jednym z pierwszych Japończyków wykładających na Uniwersytecie Warszawskim. Zmarł 5 lipca 2008 roku.

1925 - Zmarł Lord Curzon, brytyjski polityk, autor projektu polsko-radzieckiej linii granicznej wzdłuż Bugu przedstawionego w 1920 roku, a zrealizowanego po zakończeniu II wojny światowej. Urodził się 11 stycznia 1859 roku.

1929 - Sejm uchwalił wniosek o postawienie przed Trybunałem Stanu ministra skarbu Gabriela Czechowicza. Zarzuty dotyczyły między innymi przekazania z budżetu państwa do dyspozycji premiera Józefa Piłsudskiego ośmiu milionów złotych, które przeznaczono na akcję wyborczą BBWR. Trybunał nie wydał orzeczenia w tej sprawie. 95. rocznica.

1929 - W Paryżu zmarł Ferdynand Foch, marszałek Francji, w czasie I wojny światowej naczelnym dowódcą sił sprzymierzonych, sojusznik niepodległego państwa polskiego, w 1923 roku mianowany dekretem prezydenta RP marszałkiem Polski. Urodził się 2 października 1851 roku. 95. rocznica.

1930 - Urodził się Ludwik Pak, aktor, związany teatrami warszawskimi: Dramatycznym, Ateneum i Rozmaitości. Grał też w filmach, między innymi w: "Siekierzadzie", "Misiu", "Stawiam na Tolka Banana", "Jarzębinie czerwonej". Zmarł 7 grudnia 1988 roku.

1933 - W Kościerzynie urodził się Henryk Muszyński, arcybiskup metropolita gnieźnieński w latach 1992-2010, prymas Polski w latach 2009-2010. Autor prac naukowych i popularnonaukowych z zakresu biblistyki, kapłaństwa, dialogu chrześcijan z wyznawcami judaizmu oraz duchowej jedności Europy. Przez naukowców uznawany za jednego z nielicznych chrześcijańskich badaczy, którzy w sposób merytoryczny zajęli się rękopisami z Qumran. Był także członkiem Komitetu Budowy Muzeum Historii Żydów Polskich.

1936 - Policja przystąpiła do usuwania siłą robotnic prowadzących strajk okupacyjny w austriackiej fabryce opon Semperit w Krakowie.

1937 - Urodził się Krzysztof Kowalewski, aktor filmowy, telewizyjny, teatralny i radiowy, znany głównie z ról komediowych. Wieloletni wykładowca Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej w Warszawie. Na filmowym ekranie zadebiutował w 1960 roku epizodem w Krzyżakach Aleksandra Forda - w sumie zagrał w około 120 filmach i serialach telewizyjnych. Był też aktorem warszawskich teatrów: Klasycznego, Dramatycznego, Polskiego, Rozmaitości, Kwadrat i Teatru Współczesnego. Zagrał także ponad tysiąc ról w Teatrze Polskiego Radia. Radiosłuchaczom jest znany przede wszystkim za sprawą tytułowej roli w słuchowisku „Kocham pana, panie Sułku”, emitowanym na antenie Programu Trzeciego. Zmarł 6 lutego 2021 roku.

1937 - Rozpoczęto budowę miasta i huty Stalowa Wola w ramach Centralnego Okręgu Przemysłowego. COP był jednym z największych przedsięwzięć ekonomicznych II Rzeczypospolitej. Stalowa Wola liczy dziś ponad 60 tysięcy mieszkańców.

1939 - Na podwórzu berlińskiej straży pożarnej spalono 1004 obrazy oraz 3825 grafik i akwareli różnych autorów, zakwalifikowanych, jako "sztuka zdegenerowana". Tym określeniem nazywano w hitlerowskich Niemczech sztukę niezgodną z nazistowską ideologią. 85. rocznica.

1940 - Niemcy zamordowali Alfonsa "Alfa" Liczmańskiego, gdańskiego działacza polonijnego, harcmistrza. Był współorganizatorem polskiego harcerstwa w Wolnym Mieście Gdańsku, twórcą drużyny harcerskiej imienia Zawiszy Czarnego, komendantem Gdańskiej Chorągwi ZHP. Urodził się 10 października 1904 roku.

1941 - Urodził się Jerzy Duda-Gracz, malarz, scenograf, rysownik, autor między innymi cykli malarskich: "Chopinowi", "Motywy i Portrety Polskie", "Obrazy Arystokratyczno-Historyczne", "Golgota Jasnogórska". Jerzy Duda-Gracz był określany, jako "wnikliwy satyryk" o ostrym programie publicystyczno-moralizatorskim. Jego malarstwo zawsze budziło silne emocje. Przedstawiając ludzi o karykaturalnie zdeformowanych ciałach oraz używając czytelnych symboli, obnażał ludzkie wady - głupotę, nietolerancję, zakłamanie, chamstwo, lenistwo, ślepą fascynację pieniędzem i kulturą amerykańską. Zmarł 5 listopada 2004 roku.

1942 - W Zgierzu Niemcy rozstrzelali podczas publicznej egzekucji 100 Polaków, a 300 wywieźli do obozów koncentracyjnych. Mord był odwetem za zastrzelenie dwa tygodnie wcześniej dwóch gestapowców.

1942 - W okupowanej przez Niemców Warszawie po raz pierwszy pojawił się znak Polski Walczącej nazywany popularnie "Kotwicą", utworzony z połączonych liter P i W. Znak został wyłoniony w konspiracyjnym konkursie ogłoszonym przez Biuro Informacji i Propagandy KG AK. Autorką "Kotwicy" była instruktorka harcerska Anna Smoleńska pseudonim "Hania", studentka historii sztuki na tajnym Uniwersytecie Warszawskim.

1945 - Armia Czerwona zajęła Koźle. Miasto zostało siedzibą powiatu kozielskiego. Na początku 1946 roku w Koźlu mieszkało 8277 osób.

1946 - Oddział Ukraińskiej Powstańczej Armii zamordował 66 żołnierzy Wojsk Ochrony Pogranicza i pięciu milicjantów w Jasielu, w powiecie krośnieńskim. 94 Polaków wzięto wcześniej do niewoli po rozbiciu ich oddziału przez sotnie ukraińskich nacjonalistów. Poległych i rannych Ukraińcy wrzucili do ziemianki i zasypali ziemią. Ich ciała odkryto w czerwcu 1946 roku.

1946 - Urodził się Józef Burniewicz, rysownik, karykaturzysta, twórca komiksów, dziennikarz, satyryk, autor piosenek, publicysta, powieściopisarz, pisarz dokumentalista, scenarzysta kabaretowy, radiowy i filmowy, scenograf, plakacista, kompozytor, medioznawca, copywriter, PR-owiec i wydawca. Pod pseudonimem "Józef Burny" napisał dwie powieści z serii o Panu Samochodziku: "Pan Samochodzik i rodzinny talizman" oraz "Pan Samochodzik i strachowisko".

1950 - Powołany został Fundusz Kościelny. Obecnie działa on na rzecz wszystkich Kościołów i innych związków wyznaniowych posiadających uregulowany status prawny w Rzeczypospolitej Polskiej. Od 1990 roku jedynym źródłem finansowania Funduszu jest budżet państwa.

1950 - Urodził się Jan Buchwald, reżyser teatralny, telewizyjny i radiowy. Był między innymi dyrektorem teatrów: imienia Wojciecha Bogusławskiego w Kaliszu oraz Rozmaitości i Powszechnego w Warszawie.

1950 - Urodził się William McChord Hurt, amerykański aktor filmowy i teatralny, producent filmowy. Wystąpił między innymi w filmach: "Odmienne stany świadomości", "Naoczny świadek", "Wielki chłód", "Dzieci gorszego Boga", "Telepasja" i "Historia przemocy". Rola w dramacie Hectora Babenco "Pocałunek kobiety pająka" przyniosła mu Oscara, nagrody Brytyjskiej Akademii Filmowej BAFTA, i Festiwalu Filmów Międzynarodowych w Cannes, włoską nagrodę Davida, National Board of Review, nagrodę krytyków filmowym w Los Angeles i Londynie oraz nominację do nagrody Złotego Globu. Zmarł 13 marca 2022 roku.

1951 - Urodził się Zbigniew Buczkowski, aktor. Największą popularność przyniosły mu role w serialach telewizyjnych: Henryka Lermaszewskiego w "Domu", Wiesława Graczyka w "Graczykach" i Zbyszka Pyciakowskiego w "Świętej wojnie". Zagrał też między innymi w filmach: "Zabij mnie glino", "Akademia Pana Kleksa" i "Karate po polsku". W 2011 roku nagrał album "Koło kina", na którym znalazły się kompozycje Andrzeja Rutkowskiego do słów Jacka Cygana i Marka Gaszyńskiego. W październiku 2014 wydał autobiografię "Pisz pan książkę".

1956 - Podczas obrad VI Plenum KC PZPR, w obecności Nikity Chruszczowa, Edward Ochab wybrany został I sekretarzem KC PZPR. W PZPR reprezentował nurt środka, niezależny tak od "natolińczyków", jak i "puławian". W 1956 roku jego energiczna akcja zapobiegła wkroczeniu do Polski wojsk radzieckich, zaniepokojonych rozwojem wypadków w "bratnim kraju". 19 marca 1966 przekazał kardynałowi Stefanowi Wyszyńskiemu odmowną decyzję władz w sprawie zaproszenia papieża Pawła VI, na obchody uroczystości tysiąclecia Chrztu Polski. Po wydarzeniach marcowych, 8 kwietnia 1968, Biuro Polityczne KC PZPR przyjęło jego rezygnację z funkcji państwowych i partyjnych.

1956 - Tunezja uzyskała niepodległość od Francji. Francuzi ustanowili swój protektorat w Tunezji w 1881 roku. Od początku okupacji francuskiej rozwijał się ruch antykolonialny. W latach 20. XX wieku powstały partie polityczne, w tym Destur. Podczas II wojny światowej Tunezja dostała się pod okupację włosko-niemiecką i była terenem walk. Od 1943 roku ponownie znalazła się w rękach Francji. Po zakończeniu wojny na siłę przybrała walka o niepodległość. Toczyła się ona głównie za pomocą metod politycznych, nie obeszło się jednak także bez niepodległościowej działalności partyzanckiej. W 1951 roku podpisano porozumienie z Francją, które regulowało zarządzanie krajem. W 1954 roku Tunezja uzyskała autonomię wewnętrzną a w 1956 roku niepodległość. W 1957 roku ustanowiono republikę. Ostatni żołnierze francuscy wycofali się z Tunezji w 1963 roku.

1956 - Zmarła Sarah Frances "Fanny" Durack, australijska pływaczka. W latach 1910-1918 była światową liderką i rekordzistką globu na wszystkich dystansach w stylu dowolnym, od sprintów do milowych maratonów. Urodziła się 27 października 1889 roku.

1957 - Rozpoczęto seryjną produkcję Syreny, pierwszego samochodu osobowego całkowicie polskiej konstrukcji. Produkowany w Fabryce Samochodów Osobowych w Warszawie pierwszy model Syreny początkowo nie nosił oznaczenia liczbowego, a dopiero po pojawieniu się kolejnej wersji 101 zaczęto pierwszy model oznaczać, jako 100. W pierwszym roku wyprodukowano 200 sztuk Syren, których nadwozie wykonane było z blach ręcznie wyklepywanych. Do napędu zastosowano dwusuwowy, dwucylindrowy silnik S-15 o pojemności skokowej 746 centymetrów sześciennych. Prędkość maksymalna pierwszego modelu Syreny wynosiła 100 kilometrów na godzinę, zaś średnie zużycie paliwa 8,5 litra na 100 kilometrów.

1965 - Urodził się Tomasz "Gogo Szulc" Kozuchowski, perkusista. Współpracował między innymi z zespołami: Tilt, TZN Xenna, Moskwa oraz Armia.

1968 - Lawina w Białym Jarze pod Śnieżką zabiła 19 osób, w tym 13 obywateli ZSRR, czterech obywateli NRD i dwoje Polaków. Spośród zasypanych przez lawinę uratowano pięć osób. Akcja ratownicza prowadzona była przez polski GOPR, czeskich ratowników i ochotników. Brało w niej udział 1100 osób. Ostatnie ciała ofiar znaleziono dopiero 5 kwietnia. Sowiecki konsul generalny oskarżył Polaków o celowe wywołanie lawiny.

1969 - W Gibraltarze John Lennon poślubił Yoko Ono. Wielu fanów Beatlesów oskarżało kobietę o doprowadzenie do rozpadu zespołu, czemu jednak artysta zaprzeczał. Jednak od połowy lat 60. coraz częściej angażował jednak zarówno w muzyczne, jak i pozamuzyczne projekty z udziałem Yoko Ono. Do historii przeszedł ich happening "Bed Peace", który zorganizowali podczas swojej podróży poślubnej, kiedy to - zameldowawszy się w hotelu w Amsterdamie - przez tydzień nie wychodzili z łóżka, a podczas spotkań z prasą rozważali nad możliwością doprowadzenia do pokoju na świecie. 55. rocznica.

1970 - Założono Uniwersytet Gdański. Uczelnia została utworzona w wyniku połączenia Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Sopocie i Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Gdańsku. Pierwszym rektorem Uniwersytetu Gdańskiego był profesor Janusz Sokołowski.

1970 - Urodził się Edoardo "Edo" Ballerini, włosko-amerykański aktor filmowy, teatralny i telewizyjny. Wystąpił między innymi w filmach i serialach: "Strzelałam do Warhola", "Life Is Hot in Cracktown", "The F Word", "Freezerburn", "ABC Nowojorscy gliniarze", "24 godziny".

1970 - Urodził się Michael David Rapaport, amerykański aktor i komik. Grał między innymi w filmach i serialach: "Jej wysokość Afrodyta", "Prawdziwy romans", "Piekielna głębia", "Boston Public" i "Domowy front".

1971 - Urodziła się Agnieszka Krukówna, aktorka, związana z warszawskim Teatrem Powszechnym; znana między innymi z seriali "Janka" i "Boża podszewka". Wystąpiła również w filmach "Pestka", "Farba" i "Fuks".

1974 - W Warszawie urodził się Andrzej Pilipiuk, pisarz, publicysta, autor cyklu książek o przygodach

Jakuba Wędrawycza, serii książek "Kuzynki" oraz - pod pseudonimem Tomasz Olszakowski - 19 tomów kontynuacji przygód popularnego "Pana Samochodzika". Z wykształcenia archeolog. 50. rocznica.

1974 - Ukazał się album Elvisa Presleya "Good Times". 50. rocznica.

1978 - Krystyna Chojnowska-Liskiewicz, jako pierwsza kobieta opłynęła samotnie jachtem Ziemię. 28 marca 1976 wyruszyła z Las Palmas na Wyspach Kanaryjskich i przez Atlantyk, Kanał Panamski, Ocean Spokojny, Australię i wokół Afryki zamknęła pętlę rejsu dookoła świata w pobliżu wysp Zielonego Przylądka. Rejs odbyła na pokładzie jachtu SY "Mazurek", skonstruowanego przez jej męża, Wacława Liskiewicza. Krystyna Chojnowska-Liskiewicz urodziła się 15 lipca 1936 roku w Warszawie, zmarła 12 czerwca 2021 w Gdańsku.

1982 - W czasie stanu wojennego władze państwowe rozwiązały Stowarzyszenie Dziennikarzy Polskich, tworząc w jego miejsce Stowarzyszenie Dziennikarzy PRL. Po 1989 roku SDP zostało reaktywowane, zaś SD PRL zmieniło nazwę na Stowarzyszenie Dziennikarzy Rzeczypospolitej Polskiej.

1986 - Z archikatedry gnieźnieńskiej skradziono srebrny relikwiarz Świętego Wojciecha. Trzej sprawcy włamali się do bazyliki prymasowskiej w Gnieźnie i ukradli elementy sarkofagu świętego Wojciecha; zniszczyli relikwiarz, zabierając srebrne elementy w tym figurę świętego. W krótkim czasie milicji udało się zatrzymać sprawców i inicjatora kradzieży, odzyskano też skradzione srebro. Niestety, część srebrnych elementów zabytkowego relikwiarza z XVII wieku autorstwa Petera von der Renena została zniszczona i przetopiona. Sąd skazał przestępczą szajkę na kary wieloletniego więzienia. Prymas Polski arcybiskup Wojciech Polak podkreślił w rozmowie z PAP, że wiadomość o uszkodzeniu relikwiarza świętego Wojciecha była "wielkim szokiem, zwłaszcza dla mieszkańców Gniezna".

1986 - W górach Cairngorm w Szkocji porywy wiatru osiągnęły 278 kilometrów na godzinę, największą prędkość w całej historii pomiarów meteorologicznych w Wielkiej Brytanii.

1988 - W Krakowie urodził się Jakub Gierszał, aktor, wystąpił w filmach "Sala samobójców", "Pokot", "Najlepszy" i "Yuma". Na 62. Międzynarodowym Festiwalu Filmowym w Berlinie w 2012 roku został uhonorowany nagrodą "Shooting Star" przyznawaną najbardziej obiecującym, młodym aktorom europejskim.

1990 - Zmarł Lew Jaszyn, radziecki piłkarz, uważany za najlepszego bramkarza w historii piłki nożnej. FIFA w 1998 roku umieściła Jaszyna w bramce Jedenastki Stulecia. W 2000 roku został wybrany Najlepszym Bramkarzem Stulecia, wyprzedzając Gordona Banksa. W 2002 roku FIFA wyróżniła Jaszyna również, jako najlepszego bramkarza finałów Mistrzostw Świata. Urodził się 22 października 1929 roku.

1990 - Zmarł Maurice Cloche, francuski reżyser, scenarzysta i producent filmowy. W 1949 roku otrzymał Oscara dla najlepszego filmu nieanglojęzycznego za film "Monsieur Vincent". Urodził się 17 czerwca 1907 roku.

1991 - Po remisie 2:2 w rewanżowym meczu w Genui z Sampdorią Legia Warszawa awansowała do

półfinału Pucharu Zdobywców Pucharów. W pierwszym meczu stołeczna drużyna wygrała 1:0. W półfinale Legia odpadła w rywalizacji z Manchesterem United. W Warszawie przegrała 1:3 a w Manchesterze zremisowała 1:1.

1991 - Chaleda Zia została pierwszą kobietą premierem Bangladeszu. W ciągu 35 lat niepodległości Bangladeszu sprawowała władzę przez około 10 lat. W 2006 roku, "Forbes" umieścił Chaledę Zia na 33. miejscu w rankingu najbardziej wpływowych kobiet świata.

1991 - Zmarł Jan Alfred Szczepański, pseudonim "Jaszcz", literat, publicysta, krytyk teatralny i filmowy, jeden z czołowych polskich taterników i alpinistów okresu międzywojennego. W młodości związany był z grupą młodych poetów krakowskich, określających się, jako negatywiści. Taternictwo uprawiał od 1922 roku, dokonując wielu pierwszych wejść. Brał udział w polskich wyprawach w Alpy, Atlas i Andy. Jako krytyk teatralny współpracował z miesięcznikiem "Teatr". Autor książki o zawodach sportowych w świecie starożytnym "Od Olimpii do olimpiad". Urodził się 9 listopada 1902 roku.

1992 - W Warszawie otwarto przedstawicielstwo Biura Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych do spraw Uchodźców. Zadaniem Biura jest dążenie do tego, by każda osoba mogła skorzystać z należnego jej prawa do ubiegania się o status uchodźcy i znalezienia bezpiecznego schronienia w innym państwie, z możliwością dobrowolnego powrotu do domu, integracji z ludnością lokalną lub do osiedlenia się w państwie trzecim.

1995 - Japońska sekta religijna - Aum Shinrikyo przeprowadziła zamach gazowy w tokijskim metrze. Zginęło 12 osób, a ponad 5,5 tysiąca zostało poszkodowanych.

1998 - W Krakowie zmarł Maciej Słomczyński, poeta, prozaik, tłumacz literatury angielskiej i anglojęzycznej, scenarzysta. Popularność przyniosły mu powieści kryminalne pisane pod pseudonimami Kazimierz Kwaśniewski i Joe Alex. Napisał między innymi książki: "Śmierć mówi w moim imieniu", "Piekło jest we mnie", "Powieć wam jak zginął" oraz "Zbrodniarz i panna". Urodził się 10 kwietnia 1920 albo 1922 roku.

1998 - Premiera filmu wojennego "Demony wojny według Goi" w reżyserii Władysława Pasikowskiego. Akcja filmu rozgrywa się w lutym 1996 roku podczas wojny na Bałkanach. Polscy żołnierze ratują dziennikarkę posiadającą dowody w sprawie zbrodni wojennych. Główne role grają: Bogusław Linda, Tadeusz Huk i Olaf Lubaszenko.

1998 - Troje byłych maturzystów, w tym pierwsza w Polsce kobieta, zostało skazanych na kary dożywotniego pozbawienia wolności za brutalne zabójstwo 22-letniej Jolanty Brzozowskiej w styczniu 1996 roku. Młoda kobieta zginęła od ciosów zadanych kijem bejsbolowym, nogą od stołu i nożem. Zbrodnia miała charakter rabunkowy, a jeden ze sprawców był znajomym ofiary.

2002 - Zmarł Andrzej "Ibis" Wróblewski, dziennikarz, krytyk literacki, językoznawca, publicysta, jeden z założycieli Rady Języka Polskiego. Podczas wojny żołnierz AK, po wojnie związany był głównie z "Życiem Warszawy", ale współpracował także z Gazetą Wyborczą, Polskim Radiem i Telewizją Polską. Najbardziej znane były jego cotygodniowe felietony w "Życiu Warszawy", dotyczące spraw kultury i poprawnej polszczyzny: "Byki i byczki" oraz "Piórkiem Ibisa". Urodził się 26 lipca 1922 roku.

2003 - Rozpoczęła się druga wojna w Zatoce Perskiej. Po około trzech tygodniach walk siły międzynarodowe objęły kontrolę nad większością terytorium Iraku, obalając rząd tworzony przez partię Baas, na czele z Saddamem Husajnem, i rozpoczynając okupację tego kraju, trwającą formalnie do 2005. Siły międzynarodowe liczyły około 250 tysięcy żołnierzy amerykańskich, 45 tysięcy brytyjskich, a także 180 polskich.

2005 - Zmarł Marian Włosiński, malarz, fotograf, opiekun i przyjaciel słynnego malarza prymitywisty Nikifora Krynickiego. Dzięki jego staraniom Nikifor otrzymał metrykę urodzenia oraz nazwisko "Krynicki". Urodził się 14 sierpnia 1923 roku.

2010 - Zmarła Ai, właściwie Florence Anthony, afroamerykańska poetka i pisarka, wykładowca uniwersytecki, laureatka National Book Award w dziedzinie poezji za tom "Vice: New and Selected Poems". Jest też autorką zbiorów poezji: "Killing Floor", "Sin", "Dread: Poems". Urodziła się 21 października 1947 roku.

2010 - Zmarł Robin Milner, brytyjski informatyk. Był twórcą LCF - Logic for Computable Functions - narzędzia wspierającego automatyczne dowodzenie twierdzeń, oraz języka Meta Language stworzonego na potrzeby LCF. Urodził się 13 stycznia 1934 roku.

2011 - Zmarła Dorothy Young, amerykańska aktorka, tancerka, pisarka, ostatnia żyjąca asystentka legendarnego iluzjonisty Harry'ego Houdiniego. Była asystentką Houdiniego w latach 1925-1926, zakończyła z nim współpracę na trzy miesiące przed śmiercią iluzjonisty w październiku 1926. Potem występowała na Broadwayu. Była autorką broszury poświęconej Houdiniemu "Touring with Houdini", opublikowanej w 2003. Urodziła się 3 maja 1907 roku.

2013 - Zmarł James Herbert, brytyjski pisarz, twórca horrorów. Oficer Orderu Imperium Brytyjskiego. Autor między innymi książek: "Nawiedzony", "Mgła", "Ocalony" i "Jonasz". Urodził się 8 kwietnia 1943 roku.

2014 - Zmarł Marcin Kornak, działacz społeczny, założyciel i prezes Stowarzyszenia "Nigdy Więcej", organizacji społecznej stawiającej sobie za cele przeciwdziałanie rasizmowi, nietolerancji i ksenofobii. Urodził się 12 lipca 1968 roku. 10. rocznica.

2015 - W czterech zamachach samobójczych na dwa meczety w stolicy Jemenu Sanie zginęły 142 osoby, a 351 zostało rannych. Świątynie zostały zaatakowane podczas piątkowej modlitwy. Jeden z zamachowców zdetonował bombę, gdy został zatrzymany przez strażników przy bramie meczetu Badr. Drugi terrorysta zdetonował ładunek pomiędzy uciekającymi ludźmi w meczecie. Druga para zamachowców zdetonowała swoje ładunki w meczecie Al-Haszusz. Do ataków przyznało się tak zwane Państwo Islamskie.

2015 - Zmarł Walter Grauman, amerykański reżyser filmowy. Reżyserował między innymi filmy i seriale: "Pałac gier", "Route 66", "Prawo Burke'a", "Napisała: Morderstwo". Urodził się 17 marca 1922 roku.

2016 - Barack Obama, jako pierwszy od 88 lat urzędujący prezydent USA, przybył z wizytą na Kubę. Przed Obamą na Kubie gościł w 1928 roku prezydent Calvin Coolidge. USA zerwały stosunki dyplomatyczne z Kubą za prezydentury Dwighta Eisenhowera w 1961 roku. Była to reakcja na wzrost

napięć w relacjach z rewolucyjnym rządem Fidela Castro. Wprowadzone przez Eisenhowera embargo na więzi handlowe z Kubą i oficjalne kontakty międzyludzkie było od tego czasu wielokrotnie zaostrzane przez amerykański Kongres.

2019 - ONZ-owski Trybunał w Hadze skazał w procesie apelacyjnym przywódcę bośniackich Serbów Radovana Karadžića na dożywocie. Został on uznany za winnego zbrodni wojennych, w tym ludobójstwa w Srebrenicy w lipcu 1995 roku. Zamordowano wówczas około ośmiu tysięcy muzułmańskich mężczyzn i chłopców. Trzy lata wcześniej Karadžić został skazany na 40 lat więzienia. W procesie apelacyjnym domagał się unieważnienia kary, a oskarżyciele - jej zwiększenia. 5. rocznica.

2019 - Zmarła Barbara Bargielowska, aktorka. Wystąpiła między innymi w filmach i serialach: "Człowiek z M-3", "Do przerwy 0:1", "Agent nr 1", "Czterdziestolatek", "Znaków szczególnych brak", "Temida", "Żegnaj Rockefeller". Urodziła się 16 marca 1934 roku. 5. rocznica.

2020 - Zmarł Kenny Rogers, amerykański aktor, piosenkarz, kompozytor, autor tekstów piosenek, a także fotograf krajobrazów. W 2013 został wprowadzony do "Alei Sław Muzyki Country". Laureat trzech nagród Grammy. Debiutował w połowie lat 50. XX wieku w grupie The First Edition. W drugiej połowie lat 60. zdobył popularność, jako wykonawca i autor piosenek country. Światową sławę zdobył w połowie lat 70. lansując między innymi przebój "Lucille". Urodził się 21 sierpnia 1938 roku.

2020 - Zmarł Jarosław Fedoryszyn, ukraiński reżyser i aktor teatralny, twórca Międzynarodowego Festiwalu Teatralnego Złoty Lew i dyrektor lwowskiego teatru Woskresinnia. Założył w 1990 roku lwowski akademicki teatr Woskresinnia, który przez następne lata wielokrotnie występował w Polsce. Został też jego dyrektorem artystycznym. W 1992 roku oficjalnie organizował odbywający się co dwa lata we Lwowie festiwal Złoty Lew. Artysta ukończył Uniwersytet Artystyczny w Charkowie, Rosyjski Uniwersytet Sztuki Teatralnej oraz Warszawską Szkołę Filmową. Urodził się w 1955 roku.

2020 - Zmarł Andrzej Toczewski, historyk wojskowości, muzealnik, regionalista, badacz dziejów II wojny światowej, w szczególności zbrodni hitlerowskich oraz problematyki jenieckiej, w latach 1998-2015, dyrektor Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze. Jako historyk prowadził działalność naukową dotyczącą - obok historii II wojny światowej - dziejów ziemi lubuskiej i tożsamości kulturowej jej mieszkańców oraz historii i funkcjonowania muzeów na ziemi lubuskiej. Jest autorem blisko 200 publikacji, a także pomysłodawcą terminu "Śląsk Lubuski", określającego południową część województwa lubuskiego. Urodził się 2 marca 1947 roku.

2021 - Zmarła Teresa Majchrzak, uczestniczka opozycji demokratycznej, działaczka społeczna. Była zaangażowana w Solidarność Walczącą. Podczas stanu wojennego funkcjonariusze ZOMO śmiertelnie pobili w Poznaniu jej syna, Piotra Majchrzaka. W okresie PRL komunistyczne władze umorzyły śledztwo z powodu niewykrycia sprawców. Była zaangażowana w katolicką działalność misyjną i upamiętnienie ofiar zbrodni katyńskiej. Urodziła się w 1942 roku.

2022 - Zmarła Daria Nałęcz, historyk, nauczyciel akademicki, dyrektor Archiwów Państwowych w latach 1996-2006. Była specjalistką w zakresie historii Polski XIX i XX wieku, dziejów polskiej inteligencji, historii dwudziestolecia międzywojennego. Urodziła się 1 lipca 1951 roku.

2023 - Zmarła Jadwiga Zajiček, montażystka filmowa oraz scenarzystka i reżyser filmów dokumentalnych. Laureatka nagrody za montaż na Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych w Gdyni

oraz czterokrotnie nominowana do Polskiej Nagrody Filmowej, Orzeł w kategorii najlepszy montaż. Nagradzana na Ogólnopolskim Festiwalu Filmów Krótkometrażowych w Krakowie i Międzynarodowym Festiwalu Filmów Krótkometrażowych w Oberhausen. Urodziła się 25 listopada 1925 roku. 1. rocznica.

2023 - Zmarła Barbara Okulicz-Sługocka, wieloletnia dziennikarka Polskiego Radia, znana głównie jako publicystka i felietonistka audycji "Muzyka i aktualności" Programu Pierwszego. Z Polskim Radiem związana była od 1969. Do 1977 pracowała w Programie Polskiego Radia dla Zagranicy, potem w redakcji "Audycji dla Polaków za Granicą PR". Była założycielką Pressclub, w którym zajęła się szkoleniem młodych lektorów, a potem dziennikarzy radiowych oraz telewizyjnych. Urodziła się 24 stycznia 1948 roku. 1. rocznica.

20 marca - Międzynarodowy Dzień Szczęścia, ustanowiony przez Zgromadzenie Ogólne ONZ 28 czerwca 2012 roku, które w rezolucji stwierdziło, że "dążenie do szczęścia jest podstawowym celem człowieka".

IAR/D.Panek/dok.: „Kartka z kalendarza”. Radio.opole.pl, 20.03.2024.

<https://radio.opole.pl/544,1764,kartka-z-kalendarza>